

Берестова Алла,
кандидат філологічних наук,
старший викладач кафедри фундаментальної та мовної підготовки
Національного фармацевтичного університету, м. Харків

Лисенко Наталя,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри фундаментальної та мовної підготовки
Національного фармацевтичного університету, м. Харків

КУЛЬТУРА МОВЛЕННЯ ЯК СКЛАДОВА ЗАГАЛЬНОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ – ФІЗИЧНОГО ТЕРАПЕВТА

ОСВІТА – основа розвитку особистості, нації та держави, є запорукою майбутнього нашої непереможної країни. Освіта – конститутивний чинник політичного, соціального, культурного та наукового життя суспільства.

Проблеми вивчення феномену мови як соціального явища, виникнення характеру природи мови, визначення взаємозв'язку мови та суспільства, мови й політики, належать до фундаментальних проблем мовознавчих дисциплін. Досконале володіння нормами української мови є однією з основних вимог до кваліфікованих кадрів, які працюють у різних сферах. Кожен здобувач вищої освіти повинен опанувати необхідні лінгвістичні знання відповідні для своєї спеціальності. Невід'ємною складовою висококваліфікованого фахівця – рівень культури мовлення.

У наш час змінюються пріоритети у професіоналізації державної служби, підвищуються вимоги до комунікативної діяльності фахівців, питання щодо ведення діалогу, високого рівня дискурсивних навичок, підвищення рівня культури мовлення залишаються в центрі уваги мовників. Питаннями культури мови та мовлення займалися такі науковці, як Ф. Бацевич, А. Бурячок, С. Єрмоленко, Н. Лисенко, О. Олексенко, П. Редін, О. Тележкіна та ін. Невирішеними є причини порушення вимог культури

мовлення спеціалістів у професійній діяльності, та шляхи подолання цих недоліків. Метою є проаналізувати типові порушення вимог культури мовлення, яких припускаються фахівці в професійному мовленні.

Культура є специфічною характеристикою суспільства і визначає рівень історичного розвитку людства, який зумовлює ставлення людини до природи й суспільства. Культура охоплює не лише предметні результати діяльності людей, але й здібності, що реалізуються в процесі діяльності: знання та вміння, професійні навички, рівень інтелектуального розвитку, світогляд, засоби та форми взаємного спілкування в межах колективу й суспільства.

Професійна культура – глибокі знання в певній галузі, розуміння сутності усіх процесів, властивих для певної галузі, здатність відтворювати й висловлювати загальнонаціональні інтереси, бачити перспективи їх розвитку.

Культура професійного спілкування – це майстерне володіння словом, вербальними і невербальними засобами передачі інформації, дотримання вимог етики. Опанування знань стилістичного багатства української мови фахівцями, які послуговуються словом як “знаряддям праці, носієм інформації, професійною вербальною зброєю та засобом впливу”, сприяє піднесенню культури нації взагалі. Мовлення завжди є індивідуальним, бо кожна людина використовує і застосовує мовні засоби по-своєму

Складовою культури мовлення є використання належних мовних засобів. Проте треба враховувати такі моменти, як ситуація, коло слухачів, комунікативні та естетичні завдання. Необхідно враховувати важливість стильового відбору, форми спілкування. Лише з дотриманням відповідних певній ситуації засобів буде досягнуто належного результату. Порушення лексичних, акцентуаційних, морфологічних, синтаксичних норм у реченнях може призвести до небажаного результату: *“Так би мовити, я вибачаюсь за порушення комфорту, але я думаю, у найближчий час нам буде більш комфортніше тут знаходитись, так як на сьогоднішній день склалася така ситуація у нашому місці...”*, *“Прошу вас зайняти свої робочі міста”* Чи побудовані речення з дотриманням норм? На жаль, ні. В усному мовленні

непоодинокими є випадки використання слова *місто* замість *місце* і навпаки, слово *місце* у першому реченні слід замінити на слово *місто*, яке в реченні набуває значення “*населеного пункту*”, а в другому реченні використовуємо *місце* із значенням “*елементарна одиниця виробничої структури, що містить частину простору виробничого підрозділу*”. Фраза “*я вибачаюсь*” є відхиленням від норми, слід використати “*перепрошую, даруйте*”. Порухом є поєднання простої і складеної форми ступенювання одночасно: “*більш комфортніше*”, правильним буде “*більш комфортно*”. Негативне враження на слухачів справляє використання в мовленні слів-паразитів на шкалт: *як ну, значить, так би мовити, скажімо, допустимо, в основному*. Неспроможність позбавитись таких слів, повторення одних і тих же слів свідчать про недбалість у формуванні своїх думок, а також про бідність лексичного запасу мовця. Про це ж свідчить тавтологія “*на сьогоднішній день*” та калька “*так як*”, які варто замінити “*на сьогодні*” та “*оскільки, бо, тому що*”. Присвійний займенник *свій* у реченнях часто буває зайвим, оскільки дублює вже наявне в реченні слово “*зайняти свої робочі місця*”, замість “*зайнять робочі місця*”.

Навчання термінологіки, як основи фахового мовлення, є одним із основних завдань професійної підготовки майбутнього фахівця. Без цього неможливий подальший розвиток фахівця будь-якої галузі. Сучасні термінологічні дослідження спрямовані на узгодження на власне української та іншомовної термінології, вироблення методологічних засад уніфікації українських терміносистем.

Разом із формуванням навчально-пізнавальних умінь і виробленням навичок у майбутніх фахівців фармацевтичної галузі необхідно проводити роботу щодо означення термінологічної лексики своєї царини і вироблення вмій оперувати ними. Оскільки правильне послуговування термінологікою є вкрай необхідним для будь-якої діяльності. Обов'язковим є дотримання культури професійного мовлення. Кожне повнозначне слово може поєднуватися лише з певними словами, утворюючи словосполучення, як-от: “*ситуація в Херсонській області*” (лексема *область* – це поняття географічне),

а отже, словосполучення побудоване правильно, але не можна говорити “в області фармації”, “біль в області серця”, правильними будуть варіанти: “у галузі фармації”, “біль у ділянці серця”. Не варто використовувати запозичену лексику, зокрема коли є українські відповідники: “проект ліквідовано” замість “проект знищено”, “латентний період” замість “прихований період”.

У професійному мовленні послуговуються активними дієприкметниками. Для сучасної української мови активні дієприкметники із суфіксами -уч (-юч), -ач (-яч) є не властивими. Терміни *жарознижувальний, скорочувальний, обертальний, судинорозширювальний, анальгезивний, гальмівний* є віддієслівними, або процесовими, прикметниками. За допомогою суфіксів -альн(ий), -ивн(ий), -івн(ий) можна відобразити активну дійову властивість суб’єктів дії (їхню “здатність чи призначення виконувати дію, спрямовану на об’єкт дії”).

Результати, отримані під час проведення спостереження, можуть бути використані під час розробки програми з тренінгів “Українська мова у професійній діяльності”. Видається актуальним подальше дослідження причин порушення вимог культури мовлення в усному професійному мовленні здобувачів вищої школи та вироблення рекомендацій для їх усунення.

Список використаних джерел

1. Коць Т. А. До проблеми лексичної норми сучасної української літературної мови / А. Коць // Мовознавство. – 2009. № 1. – С. 70-75.

2. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Українська медична термінологія в професійному спілкуванні. Лексико-стилістичні норми. Словники у професійному спілкуванні. Типи словників. Роль словників у підвищенні мовної культури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://intranet.tdmu.edu.ua/>.

3. Термінологія. Засади і правила розроблення стандартів на терміни та визначення понять : ДСТУ 3966-2000. – [Чинний від 2001-01-01]. – К. : Держстандарт України, 2000. – 365 с.

Brik Nataliia,

*Lecturer at the Department of Fundamental and Language Training,
National University of Pharmacy, Kharkiv*

TEACHING ENGLISH AS A FOREIGN LANGUAGE TO UKRAINIAN-SPEAKING STUDENTS

About 2 billion people in the world speak English. English is one of the most widespread languages. It would be fair to say that today it is the language of modern science, communication, business, information technology and various international organisations.

Ukraine is a part of the global community and occupies a significant place in all important areas of international activity. In our country, learning English starts at school and continues in various higher education institutions. Students understand the necessity of mastering this foreign language and the prospects it opens up for those who are proficient in it.

Students of the National University of Pharmacy are no exception. Starting from the first year of study, English is taught taking into account the specialisation chosen by the students. This is primarily reflected in the topic "My future speciality", which is studied on the first lessons of the discipline.

Each topic is divided into sections such as: VOCABULARY AND READING, GRAMMAR: THEORY AND PRACTICE and SPEAKING. Each unit has a dictionary, which helps students expand their vocabulary and facilitates the translation of texts that are selected to meet the requirements for studying foreign languages in higher education institutions.